

**PROVINCIJALAT FRANJEVACA TREĆOREDACA
MATIJE JANDRIĆA 21
10 000 ZAGREB**

Br. 297/2022

Zagreb, 21. studenog 2022.

Priopćenje za javnost

***Priopćenje Provincijalata franjevaca trećoredaca
o poništenju presuda fra Petru Turkalju iz 1946. godine***

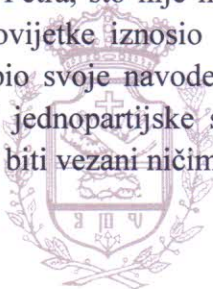
Dana 3. listopada 2022. tročlano sudsko vijeće splitskoga Županijskog suda pod predsjedanjem sutkinje Višnje Strinić presudom je poništilo presudu Okružnoga narodnog suda srednje Dalmacije u Splitu i presudu Vrhovnog suda Hrvatske, kojima je 1946. godine franjevac trećoredac fra Petar Turkalj proglašen krivim „za rušenje postojećeg društvenog uređenja i tekovina narodnooslobodilačkog rata“ i osuđen na 12 godina robije, na gubitak političkih i građanskih prava za vrijeme od 6 godina te na konfiskaciju cjelokupne imovine.

Presuda Županijskog suda u Splitu donesena je povodom revizije koju je u ime nećakinje pokojnog fra Petra Turkalja, gđe Marije Žalac, podnijelo Odvjetničko društvo Jagar & Grebenar. Inicijativu za podnošenje revizije pokrenula je Provincija franjevaca trećoredaca glagoljaša, čiji je redovnik bio fra Petar Turkalj.

Fra Petru Turkalju je u montiranom procesu jugokomunističkog suda stavljeno na teret da je pomagao oružane bande ljudstvom i hranom, krao tuđu imovinu i pokušavao krivotvoriti isprave.

U reviziji presuda komunističkih sudova protiv fra Petra odvjetnici su istaknuli da je do osude pokojnog fra Petra došlo isključivo zlouporabom političke moći budući da se temelji na arbitrarnosti prvostupanjskog i drugostupanjskog suda, što predstavlja kršenje načela pravne države i vladavine prava, ali i međunarodnopravnih načela.

Poništene presude su ostavljale dojam da su unaprijed donesene i da je bilo gotovo nemoguće dovesti ih u pitanje. Tadašnji prvostupanjski Okružni sud u Splitu je, uz manje dodatke, prepisao optužnicu koja je bila podignuta protiv pok. fra Petra, što nije neuobičajeni pristup sudova iz tog vremena. Naime, Okružni sud je u formi pripovijetke iznosio tvrdnje tužitelja bez navođenja bilo kojeg konkretnog dokaza kojim bi potkrijepio svoje navode, odnosno cijeli postupak je bio vođen po javnom tužitelju kao produženoj ruci jednopartijske strahovlade. Time je bio prekršen postulat sudačke neovisnosti, jer sudci ne smiju biti vezani ničim osim vlastitom savješću i zakonom.

Isto tako, obrazloženje drugostupanjske presude tadašnjega Vrhovnog suda Hrvatske *de facto* nije postojalo. U istoj se samo konstatiralo da je u prvostupanjskoj presudi sud opisao kaznena djela, a da je u obrazloženju iznio svoje razloge. Drugostupanjski sud je ignorirao žalbene razloge branitelja osuđenika, a bespogovorno uvažio prigovore javnog tužitelja i povećao kaznu osuđeniku bez konkretnog obrazloženja.

S navodima odvjetnika iz Revizija spornih Presuda složio se i zastupnik države, zamjenik Županijskoga državnog odvjetnika Frane Bojčić, koji je istaknuo da ono za što se teretilo fra Petra ne predstavlja obilježja niti jednog kaznenog djela pa čak niti pokušaj bilo kojeg kaznenog djela i da je nedvojbeno kako se okrivljenog fra Petra osudilo u politički motiviranom postupku, što je posebno vidljivo iz drastičnih sankcija.

Tročlano sudsko vijeće splitskoga Županijskog suda je pri donošenju odluke o poništavanju presuda iz 1946. godine uzelo u obzir i iskaz svjedoka Rafaela Poljokana koji je opisao čovjekoljubnu požrtvovnost fra Petra Turkalja koja ga je tjerala na gotovo samoubilački altruizam kojim je spašavao Židove od nacističkog i fašističkog progona. Naime, fra Petar je spasio imenovanog svjedoka i mnoge članove njegove obitelji iako je znao da može biti ubijen zbog pomaganja Židovima.

O životu i djelovanju fra Petra Turkalja na sjednici vijeća svjedočio je provincijal Provincije franjevac trećoredaca glagoljaša fra Ivo Martinović koji je istaknuo kako je Provincija zauzela stav da se imenovanog treba rehabilitirati zbog njegove nevinosti. Opisao je kako je fra Petar Turkalj, rođen 25. svibnja 1891. u Slunju, došao u samostan 3. listopada 1901. kao dječak s 10 godina, da je potjecao iz katoličke obitelji te da je imao dvije sestre, Anu i Zorku te brata. Sestra Ana je bila časna sestra milosrdnica. Nakon što je na Školjiću završio nižu i višu gimnaziju, fra Petar je na Školjiću završio novicijat (godinu kušnje) i tamo započeo i studij teologije koji je nastavio u Krku, gdje je primio svećeničko ređenje. Nakon ređenja je u provinciji vršio veoma važne i odgovorne službe, pa je tako bio odgojitelj bogoslova, član provincijske uprave, ekonom provincije, gvardijan u nekoliko samostana, župnik, propovjednik u krčkoj katedrali, vjeroučitelj u školama, a 1942. godine provincijska uprava ga je premjestila u Split da pripremi sve što je potrebno za osnivanje nove župe. Umro je mučeničkom smrću u zatvoru u Staroj Gradiški 17. srpnja 1948. i nikad se nije saznalo gdje je njegov grob. Fra Ivo Martinović je naglasio da je fra Petar uvijek govorio istinu i zagovarao pravednost, pomagao sirotinji ne gledajući na vjeru i naciju i bez obzira jesu li to bili komunisti, partizani, ustaše, domobrani, Nijemci, Talijani ili Židovi.

Za kraj možemo zaključiti da je u predmetnom slučaju očito da su tadašnji komunistički sudovi koji su se pozivali na antifašizam (neki i danas komunizam i antifašizam dovode u korelaciju!) potpuno ignorirali činjenice o akcijama spašavanja Židova i drugih skupina koje je poduzimao fra Petar Turkalj, što samo potvrđuje da je u komunističkoj Jugoslaviji antifašizam u velikoj mjeri bio deklaratorne naravi i licemjeran, a da je u praksi bio izgovor za vladajući komunistički totalitarizam, a nadasve za progon Katoličke Crkve i njezinih istaknutih, javnosti poznatih i nepoznatih, članova, kao što su blaženi kardinal Alojzije Stepinac i fra Petar Turkalj, koji su, dokazano, u ratnom vihoru posebno spašavali Židove žrtvujući vlastite živote za Boga, čovjeka i Crkvu.

No pravda i istina, a ne mržnja i laž, imaju posljednju riječ, što je pokazao i ovaj sudski postupak.

